

clm

Werken aan duurzame landbouw
en een aantrekkelijk platteland

Frits van der Schans

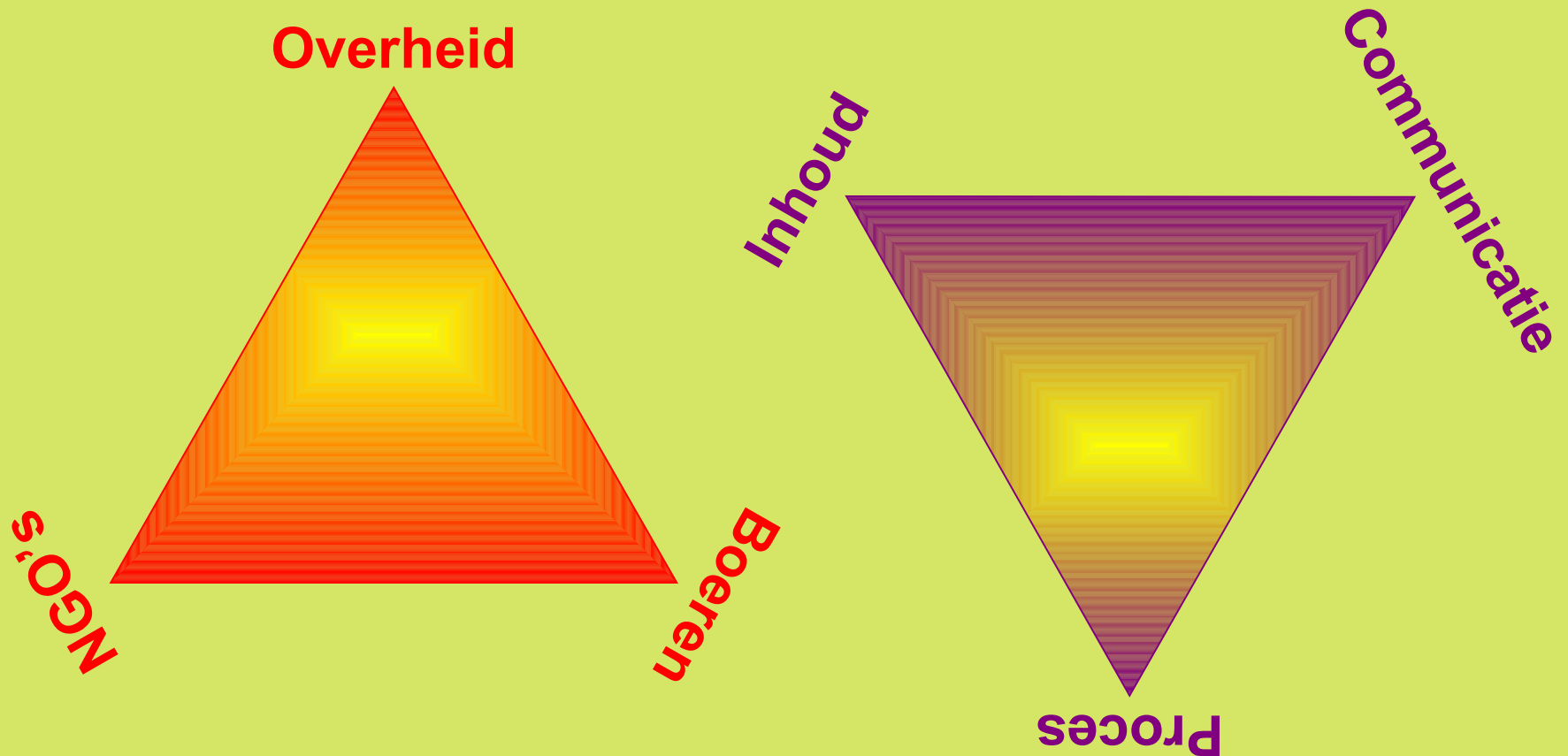
Wat doen wij?

- Werken aan duurzame landbouw
- Oplossingen voor de lange termijn
- Integrale aanpak, alle thema's
- Problemen oplossen mét boeren
 - Mineralenboekhouding (mest; stikstof en fosfaat)
 - Milieumeetlat (gewasbeschermingsmiddelen)
 - Klimaatlat (broeikasgassen)

Voor wie werken wij?

- Overheden
 - Ministerie, Provincie, Gemeente en Waterschap
- Bedrijfsleven
 - o.a. LTO, Campina, Heineken, Albert Heijn
- Maatschappelijke organisaties
 - o.a. Natuur & Milieu, Milieudefensie

CLM O&A: wie, wat en hoe?

Megastallen nader bekeken

- Review van 9 recente rapporten
- In opdracht van
Milieudefensie
- Uitgevoerd door
Eric Hees en Frits vd Schans

Negen rapporten (1)

- **Volksgezondheidsaspecten van veehouderij-megabedrijven in Nederland.** RIVM, 2008
- **Milieukundige en landschappelijke aspecten van megabedrijven in de intensieve veehouderij.** MNP, 2008
- **Het megabedrijf gewogen - Advies over het megabedrijf in de intensieve veehouderij.** RLG, 2008
- **Dierenwelzijn en diergezondheid op Megabedrijven.** RDA, 2008

Negen rapporten (2)

- **State of the Art – Megabedrijven intensieve veehouderij.** ASG, 2008
- **Advies megastallen.** VWA, 2008
- **Advies megastallen.** CRA, 2007
- **Megastallen in het buitengebied.** Mr. D.W. Bruil, 2007
- **Megastallen in Beeld.** Alterra, 2007

Negen rapporten (3)

OPDRACHTGEVER

UITGEVOERD DOOR

Tweede Kamer

RIVM, MNP, RLG en RDA - 2008

Raad Landelijk Gebied

ASG - 2008

Ministerie LNV

VWA - 2008

Ministerie VROM

Alterra en CRA - 2007

Gemeente Twenterand

Bruil - 2007

Vooraf

- Verschillende uitgangspunten
 - megastal, megabedrijf en agroproductiepark
 - bedrijfsomvang
- Naast varkens en pluimveehouderij, ook melkveehouderij
- Megastallen, veelal met ontheffing dierrechten

Aanpak

- Rapporten doorgenomen op diverse duurzaamheidsthema's
- Gezocht naar motivering en onderbouwing van resultaten
- Per thema een review van motivering en onderbouwing van alle rapporten
- Bevindingen, conclusie en aanbevelingen

Review rapporten

	bedrijfseconomie	landbouwseconomie	arbeid	mest	ammoniak	stank	fijn stof	geluid	licht	landschap	ruimte	logistiek	biodiversiteit	klimaat	energie	dierenwelzijn	diergezondheid	volksgezondheid	transparantie
RIVM (2008)																			
MNP (2008)																			
RDA (2008)																			
RLG (2008)																			
ASG (2008)																			
VWA (2008)																			
CRA (2007)																			
Bruil (2007)																			
Alterra (2007)																			

(Kansen op) positieve effecten zijn groter dan (risico's op) negatieve effecten van megastallen

(Kansen op) positieve effecten zijn in evenwicht met (risico's op) negatieve effecten van megastallen

(Risico's op) negatieve effecten zijn groter dan (kansen op) positieve effecten van megastallen

Bedrijfseconomie

	bedrijfseconomie	arbeid	mest	ammoniak	stank	fijn stof	geluid	licht	landschap	ruimte	logistiek	biodiversiteit	klimaat	energie	dierenwelzijn	diergezondheid	volksgezondheid	transparantie
RIVM (2008)																		
MNP (2008)																		
RDA (2008)																		
RLG (2008)																		
ASG (2008)																		
VWA (2008)																		
CRA (2007)																		
Bruil (2007)																		
Alterra (2007)																		

- 'Economy of scales'
- Schaalvoordeel door samenwerking

Ammoniak, stank en fijn stof

	bedrijfseconomie	arbeidseconomie	arbeid	mest	ammoniak	stank	fijn stof	geluid	licht	landschap	ruimte	logistiek	biodiversiteit	klimaat	energie	dierenwelzijn	diergezondheid	volksgezondheid	transparantie
RIVM (2008)																			
MNP (2008)																			
RDA (2008)																			
RLG (2008)																			
ASG (2008)																			
VWA (2008)																			
CRA (2007)																			
Bruil (2007)																			
Alterra (2007)																			

- Effectiviteit van luchtwassers
- Technische problemen bij pluimvee - fijn stof
- Landelijk effect versus lokaal effect

Landschap

	bedrijfseconomie	arbeid	mest	ammoniak	stank	fijn stof	geluid	licht	landschap	ruimte	logistiek	biodiversiteit	klimaat	energie	dierenwelzijn	diergezondheid	volksgezondheid	transparantie
RIVM (2008)																		
MNP (2008)																		
RDA (2008)																		
RLG (2008)																		
ASG (2008)																		
VWA (2008)																		
CRA (2007)																		
Bruil (2007)																		
Alterra (2007)																		

- Veel, kleine stallen --> Minder, grote stallen
- Sloop van oude stallen en bedrijven
- Inpassing in of verrijking van het landschap

Dier- en volksgezondheid

	bedrijfseconomie	arbeid	mest	ammoniak	stank	fijn stof	geluid	licht	landschap	ruimte	logistiek	biodiversiteit	klimaat	energie	dierenwelzijn	diergezondheid	volksgezondheid	transparantie
RIVM (2008)																		
MNP (2008)																		
RDA (2008)																		
RLG (2008)																		
ASG (2008)																		
VWA (2008)																		
CRA (2007)																		
Bruil (2007)																		
Alterra (2007)																		

- Groter $\neq$ beter, wat betreft ziektekiemen
- Gesloten bedrijfsvoering is geen panacee
- Kwaliteit medewerkers (vakbekwaamheid, motivatie)

Review overall

[illegible]

Onze bevindingen (1)

1. Integrale analyse nodig en meer aandacht voor oa volksgezondheid, energie en klimaat
3. Positieve aspecten megastal vaak gebaseerd op aannames en goede voornemens
5. Visie Verburg: *"Duurzame veehouderij in 2023 vraagt geen trendbreuk maar wel een duurzaamheidsprong."*

Onze bevindingen (2)

1. Megastal initiatieven zijn gericht op huidige wet- en regelgeving en dragen per saldo niet bij aan duurzamere veehouderij
3. Landschap (concentratie) en volksgezondheid (spreiding) vormen een Gordiaanse knoop

Onze bevindingen (3)

1. Ontwikkelingsrichtingen duurzame veehouderij
 - meer grondgebonden
 - agroproductieparken
- Bij agroproductieparken ontbreekt een SWOT-analyse en relevante ervaringen

Aanbevelingen (1)

- Huidige plannen dragen per saldo niet bij aan verduurzaming van de veehouderij
- Nu pas op de plaats
- Ondernemers moeten bij lopende initiatieven de duurzaamheid⁺ aantonen

Aanbevelingen (2)

- Risico's megastallen (oa volksgezondheid) gaan boven verantwoordelijkheid van gemeenten; ook toetsing door Rijk en provincie
- Toetsingskader opstellen door overheden met stakeholders zodat duurzaamheid⁺ wordt gewaarborgd

Aanbevelingen (3)

1. Op basis van toetsingskader enkele pilots met megastallen en/of agroproductieparken
 - Evaluatie en beleidsvorming